

เมื่อพบจึงผูกพัน

โครงการเยาวชนตำบลบางขันแตก
อนุรักษ์นาฏศิลป์การรำพื้นบ้าน
ในตำบลบางขันแตก

การรำพื้นบ้านของชุมชนบางชั้นแตงมีความพิเศษอยู่ที่แม่ครูหรือพ่อครูแต่ละท่านจะมีการดัดแปลงท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมื่อไม่มีการสานต่อ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านชนิดนี้จึงหยุดอยู่ที่ตัวผู้รู้เท่านั้น แต่วันนี้ความหวังที่จะฟื้นฟูการแสดงรำพื้นบ้านบางชั้นแตงสดใสขึ้นอีกครั้ง เมื่อเด็กเยาวชนในชุมชนบางชั้นแตงที่รักการรำเป็นชีวิตจิตใจอาสาเข้ามาทำโครงการเยาวชนบางชั้นแตงอนุรักษ์นาฏศิลป์การรำพื้นบ้านในตำบลบางชั้นแตง เพื่อกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเห็นถึงความคุณค่าสำคัญของศิลปะรำพื้นบ้านของชุมชนบางชั้นแตง

กระบวนการทำงาน

1

WU PU RŪ

การลงชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลเองนำพาเยาวชนมารู้จักกับผู้รู้เรื่องดนตรีมอญ และวงดนตรีพื้นบ้านชุมชนบางชั้นแตง

2

เห็นปัญหา

ข้อมูลและการพูดคุยกับชาวบ้านและผู้รู้ ทำให้เห็นปัญหาใหญ่ คือ ชุมชนขาดคนสืบทอดการรำยรำ

คุณค่าที่เกิดขึ้น

ต่อเยาวชน

รู้สึกรักและผูกพันกับชุมชนมากขึ้น เห็นคุณค่าและศักยภาพของตนเอง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมทีม รู้จักคิดก่อนพูด ตรงต่อเวลา รู้หน้าที่ กระตือรือร้นและมีความมุ่งมั่น ตั้งใจอยากทำงานให้สำเร็จ รู้จักบริหารจัดการเวลาทั้งการเรียนและงานบ้าน จนผลการเรียนดีขึ้น จากเดิมที่ผู้ปกครองไม่อยากให้ทำกิจกรรมแต่ตอนนี้หันมาสนับสนุนเต็มที่

ต่อชุมชน

โครงการนั้นนอกจากจะตอบโจทย์เรื่องการอนุรักษ์ ศิลปะการแสดงรำพื้นบ้านบางชั้นแตกไว้ได้แล้ว ยังทำให้ผู้ใหญ่หรือผู้รู้ในชุมชนรู้สึกดีใจและปลื้มใจ ที่เห็นเด็กๆ สนใจเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้ ทำให้คนเฒ่าคนแก่มีกำลังใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง

5

จากความคิดสู่การเริ่มต้นลงมือ
จัดกิจกรรมพาผู้สนใจเข้าเรียนรู้ที่บ้านผู้รู้เรื่อง
ดนตรีมอญ และบ้านทนายทวงดนตรีพื้นบ้าน
ประยงค์ศิลป์ตำบลบางชันแตก

4

ประชาสัมพันธ์

ชักชวนเพื่อนในชั้นเรียนและขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน
ให้ช่วยประกาศเสียงตามสาย เพื่อรับสมัครสมาชิกทั้งในและ
นอกโรงเรียนเข้ามาเรียนรู้ชุมชนด้วยกัน

3

เปลี่ยนบทบาทและหน้าที่

เมื่อตรวจสอบตัวเองแล้วกลับพบว่ายังไม่รู้จริง แกนนำเยาวชนจึงตัดสินใจ
เปลี่ยนบทบาท ของตัวเองจากเดิมตั้งใจเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะด้านการรำ
ให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมให้เยาวชนที่สนใจ
ได้ไปเรียนรู้กับผู้รู้ด้านการรำพื้นบ้านแบบตัวต่อตัว

**การยอมรับและเปลี่ยนแปลงตัวเองเป็น
สิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับ
คนอื่นในสังคมได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแปลง
ไม่รับฟังคนอื่นบ้าง งานก็จะเสียหาย
แล้วจะไม่มีใครชอบเรา พอเราหันมาตั้งใจ
ทำงานแล้วฟังคนอื่น เห็นชัดเจนเลยว่า
ได้งานเยอะขึ้น ทะเลาะกันน้อยลง**

ในอดีตชาวบ้านในชุมชนบางชั้นแตก อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม ให้ความสำคัญกับการรำพื้นบ้าน
เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการแสดงที่สร้างความ
สนุกสนาน ช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยล้าจากการทำงาน
และยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้แก่คนในชุมชน
เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่คนในชุมชนจะได้มาพบปะพูดคุย
ถามไถ่ถึงการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน แต่เมื่อยุคสมัย
เปลี่ยนไป ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบเข้ามาแทนที่
การรำพื้นบ้านจึงค่อย ๆ ห่างหายไปจากวิถีชีวิตของผู้คน
บางชั้นแตก

จากห้องเรียนสู่ชุมชน

การร่ำพินบ้านของชุมชนบางชั้นแตกมีความพิเศษอยู่ที่แม่ครูหรือพ่อครูแต่ละท่านจะมีการดัดแปลงทำรำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมื่อไม่มีการสานต่อ ศิลปะการแสดงพินบ้านชนิดนี้จึงหยุดอยู่ที่ตัวผู้รู้เท่านั้น แต่วันนี้ความหวังที่จะฟื้นฟูการแสดงรำพินบ้านบางชั้นแตก สดใ้ขึ้นอีกครั้ง เมื่อเด็กเยาวชนในชุมชนได้รับโอกาสจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางชั้นแตกให้เข้าร่วมโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคมภาคตะวันตก

อภิศักดิ์ บุญท้วม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางชั้นแตก บอกว่า ที่ผ่านมามอบต.บางชั้นแตกสนับสนุนให้เด็กเยาวชนในชุมชนทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์อยู่เสมอ เพราะนอกจากจะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และทักษะชีวิตให้เด็กและเยาวชนได้ เมื่อทีมงานโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคมภาคตะวันตก ชวนทำโครงการจึงยินดีสนับสนุนเต็มที่

“การชวนคิดชวนคุยจากพี่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ ที่กระตุ้นคิดว่า ถ้าแค่ฝึกรำ องค์ความรู้เรื่องการรำก็จบอยู่ที่ทีมงานเท่านั้น แต่ทำอย่างไรศิลปะการแสดงรำพินบ้านจะอยู่คู่บางชั้นแตกตลอดไป ทำให้ทีมงานร้องอ้อ... เปลี่ยนเป้าหมายการทำโครงการจากเดิมที่ทำเพื่อฝึกฝนตนเอง เป็นการนำโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการรำพินบ้านให้เด็กและเยาวชนในชุมชนบางชั้นแตก ผ่านการลงพื้นที่พูดคุยกับผู้รู้”

เมื่อผู้ใหญ่ไฟเขียว ใหม่-ภรณ์ทิพย์ งามพิศ กวาง-ยอดขวัญ นาคประสพ เตย-อรรวลี สกุลตันติโรจน์ พิ้ว-สัญญา เจริญรัตน์ ภัทร-ภัทรสุตา อินกับจันทร์ ก้อง-ก้องเกียรติ จันทร์จินดา และเมย์-จิรัชญา ศรีเดช ที่แม้จะอยู่ต่างโรงเรียนกันก็อาสาเข้ามาเป็นทีมงาน เพราะชื่นชอบศิลปะการรำเป็นทุนเดิม โดยความคิดแรกที่มีอยู่ในใจทุกคนคือ อยากได้ทุนไปซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการฝึกรำเท่านั้น แต่การชวนคิดชวนคุยจากทีมพี่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ ที่กระตุ้นคิดว่า ถ้าฝึกรำ องค์ความรู้เรื่องการรำก็จบอยู่ที่ทีมงานเท่านั้น ทำอย่างไรศิลปะการแสดงรำพินบ้านจะอยู่คู่บางชั้นแตกตลอดไป ทำให้ทีมงานร้องอ้อ...เปลี่ยนเป้าหมายการทำโครงการจากเดิมที่ต้องการทำเพื่อฝึกฝนตนเอง เป็นการนำโครงการเยาวชนตำบลบางชั้นแตกอนุรักษ์นาฏศิลป์ การรำพินบ้านในตำบลบางชั้นแตก ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการรำพินบ้านให้เด็กและเยาวชนในชุมชนผ่านการลงพื้นที่พูดคุยกับผู้รู้

แต่ด้วยวัตถุประสงค์หลักของโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ ที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนก้าวออกจากโลกใบเดิมไปเรียนรู้เรื่องราวในชุมชนถิ่นเกิด ทีมงานจึงต้องลงพื้นที่สำรวจชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลของดีในตำบล ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ หรือแม้แต่สภาพภูมิศาสตร์ ตามโจทย์ที่ได้รับ โชคดีที่ช่วงเริ่มต้นทำโครงการเป็นช่วงปิดภาคเรียน ทีมงานจึงนัดมารวมตัวกันได้ง่าย ใช้เวลาว่างในวันเสาร์ติดต่อกัน 4 สัปดาห์เข้าไปสอบถามข้อมูลจากผู้นำชุมชนทั้ง 12 หมู่บ้าน โดยก่อนลงพื้นที่ทีมงานจะเตรียมคำถามไว้ก่อน เช่น สภาพทั่วไปของชุมชนเป็นอย่างไร มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างไรบ้าง เป็นต้น

“เราได้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ ทั้งที่เราอยู่ในชุมชน” ทีมงานกล่าวอย่างพร้อมเพรียงกัน

ข้อมูลที่ทีมงานค้นพบจากการบอกเล่าของชนในชุมชนคือ สมัยก่อนพื้นที่บริเวณนี้มีน้ำทะเลเข้าถึงจนต้องสร้างคันกันน้ำเค็ม เพื่อให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้ ต่อมาคันกันน้ำได้รับผลกระทบจากแรงคลื่นซัด จึงถูกเรียกว่า “บางคันแตก” แล้วเพี้ยนมาเป็น “บางชั้นแตก” ในปัจจุบัน

ส่วนสภาพภูมิประเทศทั่วไป ตำบลบางชั้นแตกเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีคลองประชาคมขึ้นเป็นคลองสายหลักที่รับน้ำจากแม่น้ำแม่กลอง อาชีพหลักของผู้คนแถบนี้ คือการทำสวน เช่น มะพร้าว ส้มโอ กล้วย และลิ้นจี่ เป็นต้น เรียกได้ว่ารายได้หลักของคนในพื้นที่ตำบลบางชั้นแตกขึ้นอยู่กับผลิตผลทางการเกษตร

ทีมงานยกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและของดีที่ขึ้นชื่อจากตำบลต่างๆ ได้แก่ หมู่ 2 และ หมู่ 5 มีน้ำตาลมะพร้าว ขณะที่หมู่ 3 เด่นเรื่องส้มโอขาวใหญ่ มะนาวนอกฤดูคุณภาพ พรมเช็ดเท้า และการเพาะพันธุ์ปลา ส่วนหมู่ 9 เด่นเรื่องข้าวเกรียบปลาหู เป็นต้น

“ถ้าเราหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เราคงไม่มีโอกาสได้เห็นผู้ใหญ่ใจดีใจเพียงไร เวลาเราเข้าไปสอบถามความรู้ และคงไม่เห็นแววตา ไม่ได้เห็นรอยยิ้มของเขา... ลูกก็เลยไม่มีความรู้สึก แต่การลงชุมชน การได้ไปเก็บข้อมูลเอง ทำให้เรารู้สึกรักและผูกพันกับชุมชนมากขึ้น”

สานสัมพันธ์จากภายในสู่ภายนอก

นอกจากข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนแล้ว การลงพื้นที่ยังนำพาเยาวชนมารู้จักกับ **ครูเสาร์-วิวัฒน์ แสงอรุณ** ผู้รู้เรื่องดนตรีมอญซึ่งอายุมากแล้ว และวงดนตรีประยงค์ศิลป์ วงดนตรีพื้นบ้านชุมชนบางชั้นแตก

“แล้วมาอีกนะ” คำพูดสั้น ๆ ของลุงเสาร์ที่สร้างทั้งความประหลาดใจและความประทับใจให้แก่ทีมงานเป็นอย่างมาก พวกเขาไม่เคยรู้จักลุงเสาร์มาก่อน แต่การพบปะพูดคุยได้สร้างสายใยความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

“ถ้าเราหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เราคงไม่มีโอกาสได้เห็นว่าผู้ใหญ่เขาดีใจเพียงไร เวลาเราเข้าไปสอบถามความรู้ และคงไม่ได้เห็นแววตา ไม่ได้เห็นรอยยิ้มของเขา” พัด กล่าว

“กุ๊กกึ่งไม่มีความรู้สึก แต่การลงชุมชน การได้ไปเก็บข้อมูลเอง ทำให้เรารู้สึกรัก และผูกพันกับชุมชนมากขึ้น” ก้อง กล่าวเสริม

ผลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ทำให้ทีมงานพบว่า ปัจจุบันเมื่อมีงานรื่นเริงตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานเฉลิมฉลองวันปีใหม่ วันสงกรานต์ หรือวันลอยกระทง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเสียค่าใช้จ่ายจ้างการแสดงฟ้อนรำจากภายนอกเข้ามาสร้างความบันเทิง ประกอบกับไม่มีการสืบทอดการแสดงรำพื้นบ้านอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากวิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป เด็กออกไปเรียนหนังสือต่างถิ่น ผู้ปกครองออกไปทำงานนอกพื้นที่ ชีวิตของผู้คนในชุมชนต่างมุ่งอยู่กับการหาเลี้ยงชีพจนหลงลืมศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชนไป

“คนที่เวิ้งๆ ไม่ค่อยพูด กลับรู้เยอะและตอบคำถามได้ดีกว่าคนที่พูดเยอะ ทำให้น้องรู้ตัวเองว่าจริงๆ แล้วเขาต้องฟังกัน ไม่มีใครรู้ไปหมดทุกอย่าง เกมนี้ทำให้น้องแต่ละคนจะรู้ว่า เขาทำอะไร และควรทำอะไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มาใช้ดำเนินโครงการต่อ ทั้งระดับบุคคลและส่วนรวม เป็นกุศโลบายหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาคือความขัดแย้งในกลุ่มได้ เมื่อแต่ละคนรู้ว่าตัวเองไม่ได้เก่งไปเสียทุกอย่าง ต่อไปที่ทีมงานจึงรับฟังกันมาก”

เปิดใจยอมรับความต่าง

นอกจากเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้อื่นในชุมชนแล้ว ดูเหมือนว่าทีมงานต้องหันกลับมาสานความสัมพันธ์ในกลุ่มให้ดีขึ้นด้วย ความรู้สึกน้อยอกน้อยใจ การพูดจาไม่เข้าหูกัน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เมื่อเอ่ยถึงวิธีรับมือกับปัญหาดังกล่าว พี่น้ำ-รัชนิยา ทองพันธ์ หัวหน้าสำนักงานปลัด อบต.บางขันแตก ในฐานะที่ปรึกษาโครงการ บอกว่า การทำงานกับเด็กต้องใช้ความอดทนอย่างมาก โดยเฉพาะเด็กกลุ่มนี้ที่อยู่ในวัยแตกต่างกัน เธอจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย วิธีที่ใช้ก็มีทั้งพูดคุยเหตุผล และปลอบใจเพื่อสร้างกำลังใจ

“เวลามีเรื่องผัดใจกัน เราจะคุยกับน้องทีละคนก่อน แล้วค่อยจัดวงพูดคุยเพื่อปรับความเข้าใจร่วมกันอีกครั้ง เพื่อให้เขาเปิดใจเล่าถึงปัญหาให้เราฟัง เพราะยังเด็ก ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ น้อยใจเพราะไม่ฟังกันมากกว่า คนนั้นจะเอาอย่างนี้ คนนี้จะเอาอย่างนั้น สุดท้ายแล้วเราบอกน้องๆ ว่าทุกคนต้องมองไปที่เป้าหมาย ถ้ามีวาทะละะกันงานจะเดินหน้าได้อย่างไร” พี่น้ำ กล่าว

พี่อ้วน-คำรณ นิ่มอนงค์ พี่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ บอกว่า เขาเห็นอาการแตกร้างของทีม และอาการมึนงงกับข้อมูลที่เก็บได้มากมาย แต่ไม่สามารถเชื่อมโยงได้ว่าข้อมูลที่มีอยู่จะเป็นประโยชน์กับโครงการอย่างไร อาศัยช่วงเวลาอีเอ็มคริมนี้เข้ามาชวนคิด

ชวนคุย ใช้เกมกระจกหกเหลี่ยมเข้ามาสร้างความเข้าใจ โดยเกมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมงานได้ตรวจสอบตัวเองว่า ผลลัพธ์จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทีมงานรู้จักชุมชนดีขึ้นแล้วหรือยัง

พี่อ้วน บอกว่า เขาใช้วิธีออกแบบชุดคำถามตามหัวข้อที่ทีมงานศึกษา เช่น ข้อมูลชุมชน ความรู้เฉพาะเรื่องการค้า ชื่อเฉพาะของท่งท่าที่ใช้ในการค้า และความรู้เฉพาะเรื่องดนตรี เป็นต้น คำถามแต่ละชุดถูกแยกออกไปตามโต๊ะ 6 โต๊ะ แบ่งทีมงานออกเป็น 6 กลุ่ม แล้วจับฉลากว่าใครอยู่ประจำโต๊ะไหนก่อน หลังจากนั้นจึงให้วนตอบคำถามจนครบทุกโต๊ะ วิธีการนี้ช่วยวัดว่าหลังผ่านการเก็บข้อมูลหลายครั้ง ทีมงานคนไหนมีความรู้หรือถนัดเรื่องอะไรเป็นพิเศษ

“คนที่เงียบๆ ไม่ค่อยพูด กลักรู้เยอะและตอบคำถามได้ดีกว่าคนที่พูดเยอะ ทำให้น้องรู้ตัวเองว่า จริงๆ แล้วเขาต้องฟังกัน ไม่มีใครรู้ไปหมดทุกอย่าง เกมนี้ทำให้น้องแต่ละคนจะรู้ว่า เขาขาดอะไรและควรทำอย่างไรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มาใช้ดำเนินโครงการต่อ ทั้งในระดับบุคคลและส่วนรวม เป็นกุศโลบายหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาคำขัดแย้งในกลุ่มได้ เมื่อแต่ละคนรู้ว่าตัวเองไม่ได้เก่งไปเสียทุกอย่าง ต่อไปทีมงานจึงรับฟังกันมากขึ้น รุ่นพี่จะฟังรุ่นน้อง รุ่นน้องก็จะกล้าแสดงความคิดเห็นต่อรุ่นพี่”

“จากที่ไม่ฟังน้องๆ เลย ตอนนี้เราเริ่มฟังความคิดเห็นของน้องมากขึ้น ไม่ปากไว พูดจืดเวลาน้องพูด กับใหม่ก็ทะเลาะกันน้อยลง เพราะรู้จักคิดก่อนพูด และจากที่เคยเถียงพ่อแม่ที่บ้าน ตอนนั้นก็ดีขึ้น พ่อแม่ก็ดูร่าเริงน้อยลงด้วย”

กระตุกคิด...สะกิดใจ

การกระตุกคิดจากพี่น้ำและพี่อ้วน ทำให้ทีมงานทุกคนย้อนกลับมามองตัวเองใหม่ บอกว่า มีหลายครั้งที่เธอรู้สึกถอดใจไม่อยากทำโครงการแล้ว เพราะเบื่อกับการต้องมาทะเลาะกับเพื่อนในทีม แต่เพราะคำพูดของพี่น้ำที่บอกว่า “ถ้าใหม่อยากออกจากทีม พี่ออกแทนดีกว่า เพราะแค่ทำให้น้องสามัคคีกันพี่ยังทำไม่ได้” ดึงให้เธอย้อนกลับมามองตัวเอง และไม่รู้สึกโกรธเคือง เพราะสิ่งที่พี่น้ำพูดเป็นความจริง จนย้อนคิดว่า เป็นความผิดของเธอหรือเปล่าที่ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

“พี่น้ำจะเตือนตลอดว่า ถึงจะเป็นหัวหน้าทีม ก็ไม่ควรถือความคิดของตัวเองเป็นที่ตั้ง เรา ก็เชื่อฟังและพยายามปรับตัว” ใหม่ เอ่ยขึ้น

“ถ้าเราไม่ช่วยกันทำโครงการให้สำเร็จ พี่น้ำคงผิดหวังในตัวเรามาก เราไม่อยากทำให้เขาเสียใจ” พัด กล่าว

ในฐานะรุ่นพี่ในกลุ่ม พิว บอกว่า เขาเป็นคนคิดไวปากไว เป็นไม้เบื่อไม้เมากับใหม่มาตลอด เมื่อก่อนเคยคิดว่าความคิดของตัวเองดีกว่าคนอื่น เกมกระจกหกเหลี่ยมทำให้ได้กลับมาตั้งคำถามกับตัวเองว่า ความคิดของเราดีจริงหรือ?

“จากที่ไม่ฟังน้องๆ เลย ตอนนี้เรารับฟังความคิดเห็นของน้องมากขึ้น ไม่ปากไว พูดขัดเวลาน้องพูด กับใหม่ก็ทะเลาะกันน้อยลง เพราะรู้จักคิดก่อนพูด และจากที่เคยเถียงพ่อแม่ที่บ้าน ตอนนี้ก็ดีขึ้น พ่อแม่ก็ดูเราน้อยลงด้วย” พิ้ว กล่าว

ด้านใหม่ บอกว่า การยอมรับและเปลี่ยนแปลงตัวเองเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ ถ้าไม่เปลี่ยนตัวเอง ไม่รับฟังคนอื่นบ้าง งานก็จะเสียหาย แล้วจะไม่มีใครชอบเรา พอเราหันมาตั้งใจทำงานแล้วฟังคนอื่น เห็นชัดเจนเลยว่าได้งานเยอะขึ้น ทะเลาะกันน้อยลง

ทีมงานยอมรับว่า เดิมพวกเขามั่นใจมากกว่ารู้จักชุมชนของตนเองดี แต่เกมทำให้พวกเขามองเห็นว่า แท้จริงแล้วพวกเขายังไม่รู้ไม่จริง จึงตัดสินใจเปลี่ยนบทบาทของตัวเองจากเดิมที่ตั้งใจเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะด้านการทำให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่สนใจ มาเป็นการจัดกิจกรรมลงพื้นที่ชุมชนพาผู้ที่สนใจไปพูดคุยกับผู้รู้แบบตัวต่อตัว

“คนที่จะมาสอนได้ต้องรู้จริง แต่พวกเราแค่ทำได้ เราอยู่ในจุดที่น่าจะเป็นแค่ผู้เรียน เรียนให้เก่งและรู้ให้มากขึ้นก่อน เพราะฉะนั้นแทนที่จะมาเรียนกับเรา คิดว่าพาน้องๆ ไปเรียนรู้กับผู้รู้จริงๆ ดีกว่า” พัด กล่าว

ด้วยเหตุนี้ ทีมงานจึงประชาสัมพันธ์พันธกิจชวนเพื่อนในชั้นเรียน และขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนให้ช่วยประกาศเสียงตามสาย รับสมัครสมาชิกทั้งในและนอกโรงเรียนเข้ามาเรียนรู้ชุมชนด้วยกัน โดยมีบ้านลุงเสาร์ และ บ้านครูต๊อบ-ชัชญา น่วมศิริ ทายาทวงดนตรีพื้นบ้านประยงค์ศิลป์ตำบลบางขันแตกเป็นเป้าหมายงานนี้มีเด็กเยาวชนสนใจมาร่วมลงพื้นที่พบปะผู้รู้ทั้งหมด 4 คน

“ถึงจะมีคนมาน้อย แต่เราก็พอใจกับผลการทำกิจกรรม เพราะคนที่มาได้พูดคุยกับผู้รู้อย่างทั่วถึง ตอนสรุปบทเรียนเพื่อน ๆ ก็สามารถสรุปประเด็นออกมาได้ดี ซึ่งถือว่าได้ตามเป้าที่เราวางไว้” ใหม่ กล่าว

กฎใจความสำเร็จ

ในฐานะที่ปรึกษาโครงการ รัชนิยา บอกว่า เธอไม่เคยรู้สึกอึดอัดกับการเข้าร่วมรับผิดชอบงานนี้เลย แม้ต้องใช้เวลาช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ซึ่งเป็นวันหยุดพักผ่อนก็ตาม

“ครั้งหนึ่งน้องๆ นัดทำงานวันเสาร์โดยไม่ได้บอกล่วงหน้า แม้มีธุระต้องทำ ก็ยอมสละงานตรงนั้นมาดูแลน้องๆ ก่อน เพราะผู้ปกครองรู้ว่าถ้าเด็กๆ มาทำกิจกรรมที่ อบต.จะมีเราคอยดูแลอยู่ เราจะปล่อยให้เขาทำกิจกรรมกันเองไม่ได้ มันเป็นความรับผิดชอบของเรา”

เหตุผลที่ต้องทำงานวันเสาร์ เพราะทีมงานเรียนต่างโรงเรียนกัน วันเสาร์จึงเป็นวันที่สะดวกที่สุดเพราะทุกคนว่างตรงกัน โดยตกลงกันว่าจะใช้เวลาตั้งแต่เช้าแต่ไม่เกิน 15.00 น. เพื่อไม่ให้กระทบต่อการเรียนในวันธรรมดาและให้เวลาอยู่กับครอบครัวในวันอาทิตย์

“เด็ก ๆ อยากออกมาทำกิจกรรมด้วยกันอยู่แล้ว เราจึงต้องสร้างข้อตกลงร่วมกันว่า มาแล้วไม่ให้ไปที่อื่น ให้อยู่แต่ใน อบต. เท่านั้น”

พัด เสริมว่า เมื่ออยากออกมาทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ เธอจึงหันมาบริหารจัดการเวลาทั้งงานในบ้าน นอกบ้านไม่ให้ขาดตกบกพร่อง จนรู้ว่าหากเธอรู้จักรับผิดชอบดูแลตัวเองได้ดี พ่อแม่ก็จะไม่บ่นไม่ว่า แล้วจะอนุญาตให้ออกไปทำกิจกรรมอย่างอื่นได้อย่างสบายใจ

“ช่วงหลังเรานัดมาทำงานกันเป็นเวลามากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์ตอนเช้า บ่ายสองบ่ายสามก็กลับ ช่วงตั้งแต่ 4 โมงเย็นเป็นต้นไปก็กลับบ้านไปทำงานบ้าน ทั้งกวาดบ้าน ถูบ้าน ซักเสื้อผ้า ถ้ามีงานโรงเรียนหรือการบ้านก็จะรีบทำให้เสร็จ เมื่อก่อนที่โดนบ่นโดนดุเพราะเราไม่แบ่งเวลาจัดการงานต่าง ๆ ให้ดีเอง”

เช่นเดียวกับก้อง ที่ทางบ้านไม่ยอมให้ทำกิจกรรมเท่าไรนัก อยากให้อยู่บ้านอ่านหนังสือมากกว่า จนกระทั่งครั้งหนึ่งไปอบรมกิจกรรมนับ 4 Check Point พลเมือง แล้วลืมหำการบ้าน จนโดนครูตี หลังจากนั้นทางบ้านเลยไม่อนุญาตให้มาทำกิจกรรมอยู่พักใหญ่ ก้องแก้ปัญหานี้ด้วยการสร้างข้อตกลงกับแม่ว่า ถ้าได้ตำแหน่งประธานนักเรียนขอกลับไปทำโครงการต่อ พอได้เป็นจริง ๆ แม่ก็ให้มา นอกจากนี้ยังตั้งใจเรียนมากขึ้น เกรดก็ดีขึ้นตามไปด้วย

ส่วน กวาง บอกว่า เมื่อก่อนเป็นคนไม่ตรงต่อเวลานัดเมื่อไรสายตลอด แต่เดี๋ยวนี้เธอปรับตัวตื่นเช้าเพื่อให้ตรงเวลานัด เพราะรู้หน้าที่ของตัวเองและมีความมุ่งมั่นตั้งใจอยากทำงานให้สำเร็จ จากเดิมที่ทางบ้านไม่ยอมให้มาทำกิจกรรมเพราะกลัวเสียการเรียน แต่เธอได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ผลการเรียนของเธอดีขึ้นมาจากหอมแรก จนระยะหลังแม่ไม่ห้ามให้ออกมาทำกิจกรรมอีกแล้ว เพียงแต่ว่าเธอต้องรักษาผลการเรียนให้ดีเท่านั้น

พิว ย้ำว่า การทำกิจกรรมนอกห้องเรียนไม่ได้ทำให้เสียการเรียนเลย เมื่อก่อนที่เกียจไม่ชอบทำการบ้าน แต่พอ

เข้ามาทำโครงการนี้ ทำให้เขาต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ก็ถูกคิดได้ว่างานนี้เรายังทำได้ ทำไมทำการบ้านไม่ได้ พอคิดได้ก็ขยันทำทั้ง 2 อย่าง ยิ่งทำก็ยิ่งรู้ว่าไม่ยาก ตอนแรกก็คิดว่ายากเพราะยังไม่ได้ทำมากกว่า หรือถ้ามีอะไรที่ทำได้จริง ๆ ก็ถามคนที่รู้ให้ช่วยบอก ช่วยสอนได้

นอกจากเรื่องความรับผิดชอบที่เพิ่มพูนขึ้นแล้ว ความกระตือรือร้น การคิดแล้วลงมือทำ เป็นคุณลักษณะนิสัยติดตัวที่ทีมงานได้รับจากโครงการและนำไปปรับใช้ในห้องเรียน จนผลการเรียนดีขึ้นทุกคน

อาสาสร้างการเรียนรู้

พี่น้ำที่อาสาเข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการ บอกว่า กระบวนการหนุนเสริมจากโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ ตั้งแต่กิจกรรมนับ 1-5 ช่วยพัฒนาวิธีคิดในการทำงาน ไม่ใช่แค่ในตัวเด็กเท่านั้น แต่ยังทำให้เธอเห็นภาพการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ยั่งยืนว่า ต้องหนุนเสริมให้เด็กคิดแล้วเรียนรู้จากการลงมือทำด้วยตัวเอง โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้ให้คำแนะนำ ไม่ใช่สั่งให้ทำเหมือนที่ผ่านมา และกิจกรรมจะยั่งยืนได้ต้องมีการเชื่อมโยงกิจกรรมที่ทำอยู่ในโรงเรียนมาสู่ชุมชนภายนอก

“น้อง ๆ กลุ่มนี้สนใจเรียนรำไทยและเข้าร่วมฝึกฝนมาตั้งแต่อยู่ในโรงเรียน สิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากตรงนั้น คือ

ทักษะและเทคนิคการรำ แต่เราไม่เคยมีกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้เด็กเห็นว่า สิ่งที่เราทำอยู่มีประโยชน์หรือมีคุณค่าต่อชุมชนอย่างไร จนกระทั่งได้ เข้าร่วมโครงการนี้ทำให้เราคิดได้ว่า การทำกิจกรรมทุกอย่างสามารถเชื่อมโยง ไปสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียนได้”

รัชนิญ บอกว่า เธอรู้สึกสนุกและมีความสุขไปกับการทำโครงการ ยิ่งเมื่อเห็น ความเปลี่ยนแปลงทางความคิดของทีมงาน รวมถึงความเปลี่ยนแปลงในตัวเอง ยิ่งรู้สึกคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป จึงอยากให้เด็ก ๆ มีความสุขและมีความรักในสิ่งที่ทำ ต่อไป

“เราเชื่อว่าถ้ามีความรักเขาจะไม่ทิ้งให้ศิลปวัฒนธรรมนี้หายไป”

พี่อ้วน ในฐานะพี่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ ที่ดูแลน้องกลุ่มนี้มา ตั้งแต่ต้น บอกว่า จริง ๆ แล้ว น้องกลุ่มนี้มีความมั่นใจในตัวเองอยู่แล้ว ในมุมมองของพี่เลี้ยงที่คอยสังเกตการณ์ เห็นว่าโครงการที่น้องทำตอบโจทย์มากกว่าแค่ การอนุรักษ์ศิลปปะการแสดง แต่ทำให้ผู้ใหญ่หรือคนเฒ่าคนแก่ที่เป็นผู้รู้ใน ชุมชนรู้สึกดีใจและปลื้มใจเมื่อเห็นเด็กเยาวชนสนใจเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญา เหล่านี้ ทั้งที่บางคนสิ้นหวังถอดใจไปแล้วด้วยซ้ำไปว่าภูมิปัญญาด้านนี้คงตาย ไปพร้อมกับเขา การที่น้อง ๆ เข้าไป ทำให้คนเฒ่าคนแก่มีกำลังใจและเห็น คุณค่าในตัวเอง ส่วนน้อง ๆ ก็เห็นคุณค่าและศักยภาพของตัวเองมากขึ้น เขาอาจ ไม่รู้ตัว แต่เราเห็นจากความกระตือรือร้นของเขา

จากจุดเริ่มต้นที่ต้องการซื้ออุปกรณ์สำหรับช่วยฝึกรำ แต่เมื่อผ่าน กระบวนการช่วยให้คิดดูให้ทำ ลงมือเรียนรู้เรื่องราวการรำด้วยตัวเอง ทำให้ ทีมงานรู้ว่าพวกเขาแค่รำได้ แต่ยังไม่รู้จริงเรื่องศิลปปะการรำพื้นบ้านชุมชน บางชั้นแตกอย่างแท้จริง จนยอมเปลี่ยนแปลงบทบาทตัวเองจากผู้ถ่ายทอดทักษะ ด้านการรำ เป็นการพาเด็กเยาวชนผู้สนใจไปเรียนรู้กับผู้รู้โดยตรง ด้วยหวังว่า การได้รู้ลึก รู้จริงจะช่วยปลูกสำนึกรักหวงแหนศิลปปะการแสดงพื้นบ้านให้อยู่คู่ ชุมชนบางชั้นแตกต่อไปแล้ว การทำโครงการยังทำให้ทีมงานได้เรียนรู้ทักษะ การทำงานเป็นทีมที่ต้องยอมรับฟังเพื่อน และเคารพในความเห็นต่าง ๆ จนทำให้ ทีมงานที่ใกล้แตกกลับมาหลอมรวมร่วมมือกันทำโครงการจนสำเร็จได้ ในที่สุด

โครงการเยาวชนตำบลบางขันแตกอนุรักษ์นาฏศิลป์ การรำพื้นบ้านในตำบลบางขันแตก

ที่ปรึกษาโครงการ

รัชนิย์ ทองพันธ์

หัวหน้าสำนักงานปลัด อบต.บางขันแตก

ทีมทำงาน

เยาวชนตำบลบางขันแตก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ลัญญา เจริญรัตน์ มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่ายหาด

ภัทรสุดา อินกับจันทร์ มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่ายหาด

ยอดขวัญ นาคประสม มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรัทธาสมุทร

อรวลี สกุลตันติโรจน์ มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรัทธาสมุทร

ภรณ์ทิพย์ งามพิศ มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย

ก้องเกียรติ จันทร์จินดา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม

จิรัชญา ศรเดช ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธรรมสถิตี๊วาราม

